

ҮЛЭНИ ТОЛОРУУГА СҮБЭ

[illegible]

ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТЭЭБИ БЭРЭБИЭРКЭЛИИР ҮЛЭ (РПР)

ДЕМО-барыйаан (4 кылаас)

**ТИЭКИНИ БОЛҔОЙОН ААХ. 1 – 8 СОРУДАХТАРЫ ТОЛОР. ЭППИЭТТЭРИ
БЭРИЛЛИБИТ УСТУРУОКАЛАРГА СУРУЙ.**

(1)Кыһын кэллэбинэ, **(хаар)** түстэбинэ, куобах кылбаа манан түүлэнэр.
(2)Күнүһүн **(хаардаах)** мас лабаатын анныгар сытар, саһар. (3)Оччоҕо **(манан)** хаары
кытта биир өннөнөр. (4)Тымныы кырдыаҕас куобаҕы булан көлүнэрэ уустугулар.
(5)Куобах хаары хаһан аһыыр.

(6)Тымн.. кы(рдь,дьдь)аҕас ол эрэри куоба(х,ҕ)ы да бэлиэт(и, ии)р.
(7)Куобах уһун кулг..хтарын төбөлөрүн хара түүлүүр

(8)**(Саһа Дьыл)** түүн чугаһаатаҕына, халлаан олус тымныйар. (9)Оччоҕо ойуур
маһын лабаата тосту тонон тыһыргыыр. (10)Куобах куттас мунгутаан, мутук тосту
тонор тыаһын иһиллээн кулгаахтарын чөрөһнөтөр.

1. Тиэкини болҔойон аах. Тиэкис иккис апсааһын уһул. Ускуопкалары арый, сөптөөх
буукубалары, сурук бэлиэлэрин туруоран уһул, көппүтү ситэр.

Эппиэтэ:

2. Тиэкистэн хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох 3 тылы булан уһул.

Эппиэтэ:

3. Тиэкискэ(№1 этиигэ, №2 этиигэ) бэлиэтэммит тыллары ырыт:

➤ 3.1. Дорҕоонунан ырытыы (№1 этииттэн)

Эппиэтэ:

➤ 3.2. Састаабынан ырытыы (№ 2 этииттэн)

Эппиэтэ:

-
4. Тиэкис үһүс (№3) этиититтэн бэлиэтэммит тылы утары суолталаах тылынан (онтуоньум) солбуйан суруй.

Эппиэтэ:

-
5. Тиэкистэн 5-с этиититтэн тутуах чилиэннэрин үһүл. Аннынан тарт.

Эппиэтэ:

-
6. Тиэкис 8-с (№8) этиитигэр бэлиэтэммит тыл суолтатын хайдах өйдүүргүнэн быһаар.

-
7. Тиэкиһи болҕойон аах. Тиэкис ис хоһоонугар туһаайан ыйытыкта толкуйдаан суруй.

Эппиэтэ:

-
8. Тиэкиһи болҕойон аах, ис хоһоонуттан тугу өйдөөбүккүн 3 этиинэн суруй.

РПР Саха тыла. 4 кылаас

Бэрэбиэркэлиир үлэ сыанабыла

Бэрэбиэркэлиир үлэ сыанабылыгар алын кылаас оскуолатыгар үөрэппэтэх таба суруйуу уонна сурук бэлиэтин быраабылалара аабыллыбаттар.

1. Тиэкини болбойон аах. Тиэкис иккис апсааһын уһул. Ускуопкалары арый, сөптөөх буукубалары, сурук бэлиэлэрин туруоран уһул.

Эппиэтэ.

(6)Тымныы кырдьаҕас ол эрэри куобаҕы да бэлиэтиир. Куобах уһун кулгаахтарын төбөлөрүн хара түүлүүр.

Таба суруйуу. Бу кэрингэ ускуопка иһиттэн сөптөөх буукубаны талыы, көппүт буукубаны туруоруу, тылы таба суруйуу сыаналанар	Баал туруута
Таба суруйууга алҕаа суох устуу.	5
1- сыһыналаах	4
2 сыһыналаах	3
3 сыһыналаах	2
4 сыһыналаах	1
Сорудах оноһуллубатах	0
Сурук бэлиэтин сөпкө туруоран устуу	Баал туруута
Сурук бэлиэтэ турбут. Алҕас суох	1
Сурук бэлиэтэ турбатах	0
Барыта	6

2. Тиэкистэн хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох 3 тылы булан уһул.

Эппиэтэ: Кэллэбинэ, анныгар, оччоҕо, кытта, халлаан, оччоҕо, куттас, иһиллээн.

Хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох тылы тиэкистэн булуу. Бу кэрингэ тиэкистэн хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох 3 тылы булан суруйуу сыаналанар	Баал туруута
Хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох 3 тылы барытын тиэкистэн булан уһулбут	2
Хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох 2 сөптөөх тылы тиэкистэн булан уһулбут	1
Хоһуласпыт бүтэй дорҕоонноох 1 тылы тиэкистэн булан уһулбут эбэтэр сорудах оноһуллубатах, сыһа тыллары уһулбут	0
Барыта	2

3. Тизгиске бэлиэгтэммит тыллары ырыты.

Доржоонунан ырыты (№1 этииттэн). Хаар: х-бүтэй доржоон, ньиргизэрэ суох, пааралаһар-х-б, хоһулаһар; аа-аһаҕас доржоон, уһун, кэлин; р- ньиргизэрдээх бүтэй доржоон. 4 буукуба, 3 доржоон.

Састаабынан ырыты (№2 этииттэн). Саҥа чааһын ый. Хаардаах< хаар+ - даах

3.1. Доржоонунан ырыты

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Доржооннору сөпкө ыйбыт, характеристикатын толору суруйбут. Сыһһата суох. 4 буукуба, 3 доржоон+ Х- бүтэй доржоон (ньиргизэрэ суох)+ АА-аһаҕас доржоон (уһун)+ Р- бүтэй доржоон (ньиргизэрдээх) +	4
Доржооннору сөпкө ыйбыт, характеристикатыгар суруйууга 1 сыһһалаах, эбэтэр ситэтэ суох	3
Доржооннору ыйарыгар, характеристикатыгар суруйууга- 2 сыһһалаах эбэтэр ситэтэ суох	2
Доржооннору ыйарыгар, характеристикатыгар суруйууга- 3 сыһһалаах	1
Доржооннору ыйарыгар, характеристикатыгар суруйууга сыһһа, соруудах оһоһуллубатах	0
Барыта холбоон	4

3.2 Тылы састаабынан ырыты

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Хаар +даах	
1) Сөптөөх тылы булан уһулбут, тылы сөпкө састаабынан көрдөрбүт(олоһун булбут+сыһһарыыга араарбыт).	3
2) Сөптөөх тылы булан уһулбут, тылы састаабынан көрдөрүүгэ сыһһалаах. (олоһун булбут+сыһһарыыга араарбатах).	2
3) Сөптөөх тылы булан уһулбут, тылы састаабынан көрдөрүүгэ сыһһалаах. (олоһун булбатах+сыһһарыыга араарбатах).	1
Тылы суруйбатах, атын сыһһа тылы устубут	
Барыта холбоон	3

4. Тиэчис үһүс (№3) этиититтэн бэлиэтэммит тылы утары суолталаах тылынан (онтуоньум) солбуйан суруй.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Манан-хара	+
Бэлиэтэммит тылы сөпкө уһулбут, онтуоньуму булбут	1
Сорудах оноһуллубатах, онтуоньуму булбатах	0
Барыта холбоон	1

5. Тиэкистэн 5-с этиититтэн туттаах чилиэннэрин үһүл. Аннынан тарт.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Эппиэтэ: Куобах (туһаан) аһыыр. (кэпсиирэ)	
Этии туттаах чилиэннэрин таба үһүлбут, аннынан таппыт.	4
Этии туттаах чилиэннэрин таба үһүлбут, биирин таппатах	3
Этии туттаах чилиэннэрин таба үһүлбут, аннынан таппатах	2
Этии туттаах чилиэннин бири таба үһүлбут, аннынан таппыт	1
Сорудах оноһуллубатах	0
Барыта холбоон	4

6.Тиэчис 8-с (№8) этиитигэр бэлиэтэммит тыл суолтатын хайдах өйдүүргүнэн быһаар.

Эппиэтэ. Саҥа дьыл- оҕолор саамай күүтэр бырааһынньыктара. Эргэ дьыл бүтэн саҥа дьыл саҕаланар. Аптаах бырааһынньык. Кэһии, бэлэх ылар кэм.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Бэлиэтэммит тыл суолтатын оҕо хайдах өйдүүргүнэн быһаарыллыбыт. Таба суруйууга сыһаа суох	2
Бэлиэтэммит тыл суолтатын оҕо хайдах өйдүүргүнэн быһаарыллыбыт. Тылы быһаарыыга сыһаалаах	1
Сорудах оноһуллубатах	0
Барыта	2

7.Тиэкиһи болбойон аах. Тиэчис ис хоһоонугар туһаайан ыйытыкта толкуйдаан суруй.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: <i>Куобах өнгүн хаһан уларытарый?</i> <i>Кыһын куобах хайдах аһыырый?</i> <i>Халлаан хаһан тымныйарый?</i> <i>Саҥа Дьылга куобах тугу гынарый?</i> Тиэчис ис хоһоонугар сөп түбэхэр атын ыйытыктар буолуохтарын сөп.	

Ыйытык тизкис ис хоһоонугар сөп түбэхэр. Этии орфографическай уонна пунктуационнай сыһата суох.	2
Ыйытык тизкис ис хоһоонугар сөп түбэхэр. Этиигэ 2-тэн элбэҕэ суох орфографическай уонна пунктуационнай сыһа баар.	1
Этии ыйытык этии курдук суруллубатах. ЭБЭТЭР Ыйытык тизкис ис хоһоонугар сөп түбэхэр. Этиигэ 2-тэн элбэх орфографическай уонна пунктуационнай сыһа баар. ЭБЭТЭР Ыйытык тизкис ис хоһоонугар сөп түбэспэт. ЭБЭТЭР Ыйытык суруллубатах.	0
Барыта	2

8. Тизкини болҕойон аах, ис хоһоонун тугу өйдөөбүккүнэн 3 этиинэн суруй.

Эппиэтэ(барыл). Тизкискэ/кэпсээннэ куттас куобах туһунан суруллубут. Куобах кыһын түүтэ манхайар. Хаары хаһан аһыыр эбит. Куобах туһунан элбэҕи биллим.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Тизкис ааһан баран оҕо тус санаатын суруйбут. Тизкис ис хоһоонугар тирэммит. Таба суруйууга сыһа суох	3
Тизкис ааһан баран оҕо тус санаатын суруйбут. Тизкис ис хоһоонугар тирэммит. Тылы быһаарыыга сыһалаах	2
Тизкис ис хоһоонугар тирэммит. Тизкис ааһан баран оҕо тус санаатын суруйуута ситэтэ суох. Тылы быһаарыыга сыһалаах	1
Сорудах оҥоруллубатах	0
Барыта	3

Бэрэбиэркэлиир үлэни барыллаан сыаналааһын

Үлэни толоруу мунутуур баала – 27 баал. Үлэ баалларын сыанаҕа мэккитиэлээһин

Сыанабыл	«2»	«3»	«4»	«5»
Баал	0-10	11-16	17-22	23-27